

Asıl adı Mehmed olan **Şeyh Gâlib**'in babası dîvân kâtiplikleri yapmış bir Mevlevî olan Mustafa Reşîd Efendi'dir. Galata Mevlevihanesi şeyhlerinden olan ve mutasavvuf bir kişiliğe sahip sanatçı, **divan edebiyatı**nın son büyük halkasıdır. Sebk-i Hindi akımının edebiyatımızdaki en önemli temsilcisi olan şair, şiirlerinde sembol ve imgelere sıkça yer vermiş; kapalı, soyut hayaller ve mecazlarla dolu bir anlatımı tercih etmiştir. İlahi aşka varmanın zorluklarını anlatmak ve **Nabi**'nin Hayrabad adlı **mesnevisinden** daha güçlü bir eser verebileceğini kanıtlamak için alegorik özellikler taşıyan Hüsni ü Aşk adlı mesnevisini yazmıştır.

Hoca Neş'et, Şeyh Gâlib'in de hocasıdır ve ona, ilk mahlası olan "Es'ad"ı, o vermiştir. Yazdığı mahlasnâmede Şeyh Gâlib'i lâıyıkıyla över.

Kâtiblikle memûriyete atılan Gâlib'in bu görevinde (Dîvân-ı Hümâyûn Beylikci Odası) uzun sürmediği biliniyor.

Şeyh Gâlib, özel derslerle ve Kâbiliyeti sâyesinde kısa sürede ün kazandı. Önceleri şöhretli dîvân şâirlerini okuyarak kendisini yetiştirdi. Daha sonra yenilik gayretine düştü. Hoca Neş'et'in tavsiyesiyle sebk-i Hindîci Acem şâiri Şevket-i Buhârî'yi okudu ve çok beğendi. Asıl gücü, şiirlerindeki yeni ve parlak hayâlleriydi.

Yetişme döneminde Es'ad mahlası yanında Es'ad Gâlib mahlasını da kullanmaya başlayan Şeyh Gâlib, 1787'den sonra, yalnızca Gâlib mahlasını kullanmaya başlamıştır.

Dedesi ve babası Mevlevî olduğu için bu kültüre âşinâ olan Şeyh Gâlib, 1784'te çilleyle girmek üzere Konya'daki **Mevlânâ** dergâhına gitti. Ama babası, oğlundan ayrı kalmaya dayanamayıp Konya'daki Şeyh Seyyid Ebûbekir Efendi'den izin alarak onu çillesini İstanbul'da tamamlamak üzere alıp Yenikapı Mevlevîhânesine getirdi. 1001 günlük çile 11 Temmuz 1871 günü doldu ve şâir, "Dede" ünvanını kazandı.

1790'da Yûsuf-ı Sîne-çâk'ın "Cezîre-i Mesnevî'sine ve Kösec Ahmed Dede'nin "Es-Sohbetü's-Sâfiyye"sine birer şerh yazdı. 1791'de, boşalan Galata Mevlevîhânesi'nin 22. şeyhi oldu. III. Selîm'e bir kasîde sunarak oturulamayacak haldeki tekkenin ta'mîrini sağladı. Kendisi de tekkedeki harem kısmına taşındı.

Bu dönemde III. Selîm'in "Pamuk Şeyhim" iltifâtına mazhar olup tekkede ve sarayda pâdişâhla sohbet ve ünsiyet etme imkânı bulan Şeyh Gâlib, pâdişâhla, onu dizine yatırıp şiirler söyleyecek kadar samîmî oldu. Bu arada III. Selîm'in kardeşi Beyhan Sultan'la aralarında derin bir aşkın filizlendiği de devrin, Mevlevîleri arasında yaygın bir dedikoduydu.

1797'de sevgili dostu olan Esrâr Dede'nin vefâtı, Şeyh Gâlib'i çok üzdü. Bu üzüntüyle şöhretli mersiyesini yazdı. Kısa süre sonra kendisi de hastalanıp III. Selîm'in de büyük

çabasına rağmen 1799'da vefât etti. Cenâzesi, Galata Mevlevîhânesi hazîresine defnedildi. Bir mutasavvîf olmasına rağmen Şeyh Gâlib, latîfeden hoşlanan, şakacı bir insandı. Nâzik ve hassastı ve güzel konuşmasıyla dikkat çekerdi. Umûmun kabûl ettiği üzere, **divan şiirinin** son büyük şâiriydi. Aynı zamanda, bütün **divan edebiyatı şairleri** içinde de en önde gelen birkaç isimden biriydi.

Şeyh Gâlib, Mevlânâ'nın hayrânıdır. Bu sevgiyle Mesnevî'yi 11 def'a okumuş, yıllarca okutmuştur. İran şâ'iri Şevket'ten çok etkilenmiş ve onu okuyarak kişiliğini bulmuş olduğu için, "Şevket-i Rûm" diye de ünlenmiştir.

Şiirlerindeki mazmûnları kavrayabilmek, çok büyük ihtisâs, bilgi ve duygu gerektirir. Şeyh Gâlib, okuyucusunun, önceki dîvân şâirlerini, hakkıyla okuyup hazmettiğini var sayarak şiirlerini, yepyeni mazmunlarla örerken, bu mazmunları çözüp şiirinin zevkine ulaşabilecek okuyucusunun ender olduğunu bilmekte; bu güçlüğü, haklı bir gururla, şöyle ifâde etmektedir: "Ol şâ'ir-i kâm-yâb benüm Gâlib kim

Mazmûnlarımı anlamamak 'ayb olmaz"

Şeyh Galip Eserleri:

1. Dîvânı: 1195/1781'de ilk defa tertîb edilen dîvânı, 1252/1836'da Bulak'ta ilk def'a basıldı. Seçmeleri ise A. Gölpınarlı tarafından dört def'a yayınlanmıştır: İstanbul 1953-1971-1985-1986).

2. Hüsn ü Aşk: Şâirin, dîvânı kadar şöhretli olan eseridir. İkisi yeni yazıyla olmak üzere 5 baskısı yapılmıştır. 1944'te ise Vasfi Mâhir Kocatürk, eseri nesre çevirmiştir.

Şeyh Gâlib'in bulunduğu bir mecliste Nâbî'nin Hayrâbâd'ı övülürken benzerinin yazılamayacağı söylenmiş ve Gâlib, 2101 beyitlik bu mesnevîyi, o sebeple yazmıştır. Alegorik (mecâzî) bir eserdir. Hüsn: Cemâl-i Mutlak olan Allâh; Aşk: Allâh'a ulaşma yolunda çaba sarfeden sâlik; Molla-yı Cünûn ve Sühan: mürşid; Mekteb-i edeb: Tekkedir. Eserde zikredilen Benî Mahabbet (kabîlesi), Gayret, İsmet, Hayret v.b isimler, tasavvuf terimlerini karşılırlar.

Hüsn ü Aşk, Fuzûlî'nin Leylâ vü Mecnûn'unu andırır. Ama Gâlib'in

"Esrârını Mesnevî'den aldum-Çaldum velî mîrî mâlî çaldum"

"Zannetme ki şöyle böyle bir söz - Gel sen dahı söyle böyle bir söz"

"İn dem ki zî-şâ'irî eser nîst - Sultân-ı sühan benem dîger nîst" bakılınca, en büyük etkinin Mevlânâ Mesnevî'sinden geldiği ve bu yüzden eserine, şâirin çok değer verdiği anlaşılıyor.

3. Şerh-i Cezîre-i Mesnevî: Bu çalışma, Mevlevî şâir Yûsuf-ı Sîne-çâk'ın Cezîre-i Mesnevîsinin her cildinden seçilmiş 100'er beytin başına 99 ve sonuna beş beyit eklenerek yapılmış 704 beyitlik bir şerhtir.

4. Er—Risâletü'l-Behiyye fî Tarîkati'l-Mevleviyye: Arapça bir şerh kitabıdır. Kösec Ahmed Dede'nin eserinin şerhidir.

Şeyh Gâlib'in önemli bir hizmeti de hazırladığı notları ve topladığı şiirleri Esrâr Dede'ye vererek ona "Tezkire-i Şu'arâ-i Mevleviyye"yi yazdırmasıdır.